למימרא דתקנתא דכרכין הוי והתנן חל להיות בשני כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום ואם איתא ליקדמו ליום הכניסה הוו להו עשרה ועשרה לא תקינו רבנן ת"ש חל להיות בחמישי כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום ואם איתא ליקדמו ליום הכניסה דאחד עשר הוא מיום הכניסה ליום הכניסה לא דחינן תא שמע א"ר יהודה אימתי במקום שנכנסים בשני ובחמישי אבל מקום שאין נכנסים בשני ובחמישי אין קורין אותה אלא בזמנה ואי סלקא דעתך תקנתא דכרכין היא משום דאין נכנסים בשני ובחמישי מפסדי להו לכרכין לא תימא כדי שיספקו מים ומזון אלא אימא מפני שמספקים מים ומזון לאחיהם שבכרכין: כיצד חל להיות בשני בשבת כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום וכו': מאי שנא רישא דנקט סידורא דירחא ומאי שנא סיפא דנקט סידורא דיומי איידי דמיתהפכי ליה נקט סידורא דיומי: חל להיות בע"ש וכו': מתני' מני אי רבי אי רבי יוסי מאי רבי דתניא חל להיות בע"ש כפרים ועיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה ומוקפין חומה קורין בו ביום ר' אומר אני לא ידחו עיירות ממקומן אלא אלו ואלו קורין בו ביום מאי טעמא דת"ק דכתיב בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה עיירות קודמות למוקפין אף כאן עיירות קודמות למוקפין ואימא בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה אין נדחין עיירות ממקומן אף כאן לא ידחו עיירות ממקומן שאני הכא דלא אפשר ורבי מ"ט בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה אין עיירות נדחין ממקומן אף כאן לא ידחו עיירות ממקומן ואימא בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה עיירות קודמות למוקפין אף כאן נמי עיירות קודמות למוקפין שאני הכא דלא אפשר מאי ר' יוסי דתניא חל להיות בערב שבת מוקפין וכפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בו ביום רבי יוסי אומר אין מוקפין קודמין לעיירות אלא אלו ואלו קורין בו ביום מ"ט דתנא קמא דכתיב בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה עיירות בארבעה עשר וזמנו של זה לא זמנו של זה אף כאן עיירות בארבעה עשר וזמנו של זה לא זמנו של זה ואימא בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה אין מוקפין קודמין לעיירות אף כאן אין מוקפין קודמין לעיירות שאני הכא דלא אפשר מ"ט דר' יוסי בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה אין מוקפין קודמין לעיירות אף כאן אין מוקפין קודמין לעיירות ואימא בכל שנה ושנה מה כל שנה ושנה זמנו של זה לא זמנו של זה אף כאן זמנו של זה לא זמנו של זה שאני הכא דלא אפשר וסבר רבי עיירות לא דחינן ליום הכניסה והתניא חל להיות בשבת כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בע"ש ומוקפות חומה למחר ר' אומר אני הואיל ונדחו עיירות ממקומן ידחו ליום הכניסה הכי השתא התם זמנם שבת היא והואיל דנדחו ידחו והכא זמנם ערב שבת כמאן אזלא הא דאמר רבי חלבו א"ר הונא פורים שחל להיות בשבת הכל נדחין ליום הכניסה הכל נדחין סלקא דעתך והא איכא מוקפין דעבדי למחר אלא כל הנדחה ידחה ליום הכניסה כמאן כרבי דכולי עלמא מיהא מגילה בשבת לא קרינן מאי טעמא אמר רבה הכל חייבין בקריאת מגילה (ובתקיעת שופר) ואין הכל בקיאין במקרא מגילה גזירה שמא יטלנה בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב רב יוסף אמר מפני שעיניהן של עניים נשואות במקרא מגילה תניא נמי הכי אע"פ שאמרו כפרים מקדימין ליום הכניסה גובין בו ביום ומחלקין בו ביום אע"פ שאמרו אדרבה משום דאמרו הוא אלא הואיל ואמרו שכפרים מקדימין ליום הכניסה גובין בו ביום ומחלקין בו ביום מפני שעיניהם של עניים נשואות במקרא מגילה אבל

שמחה

למימרא דתקנתא דכרכין היא. כדי שיספקו משמע כדי שיהו פנויין ליום השמחה: **אלא אימא מפני שמספקין.** שכר הוא להם בשביל שהן מספקין הלכך היכא דאין נכנסין לא קולא הוא לגבייהו ואין כאן שכר: **סידרא דירחא.** דקתני בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו כסדר מנין החודש וכשבא לפרשה נקט סדר ימי השבת ושמעינן ימי החודש לאחריה חל להיות ערב שבת כפרים מקדימין ליום הכניסה הרי י"ג חל להיות בשבת (א) הרי י"ב חל להיות אחר השבת כפרים מקדימין ליום הכניסה הרי י"א: **ומשני איידי דמיתהפכי ליה נקט סידורא דיומי.** כלומר ע"י שאם היה אוחז ימי השבת לפי סדר ימי החדש יהו נהפכין לו וטועה בגירסתו השונה את המשנה לפי שהיה צריך להזכירן לאחוריו אחר השבת דהיינו י"א בשבת י"ב ערב שבת י"ג מתוך כך הוא בא לדלג ולטעות להכי נקט סידורא דיומי וסדר החודש הבא לו לאחוריים אינו מזכירו בפיו דהרי מאליו הוא נשמע ואין כאן עוד טעות: **מני מתני'.** דקתני חל להיות ע"ש עיירות ומוקפות חומה קורין בו ביום אי רבי אי רבי יוסי: **בכל שנה ושנה.** להיות עושים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה כל השנים יהו שוות: **דלא אפשר.** דאם כן לא יקדמו עיירות למוקפין שאינן יכולין לקרות בשבת: **מה כל שנה ושנה עיירות בי"ד.** לכך אין נדחות ממקומן ולהא כתנא קמא דרבי: **וזמנו של זה לא הוא וזמנו של זה.** הלכך לא עבד כתנא דמתני' כו': **דלא אפשר.** דאי לא מקדמת להו למוקפין צריך אתה לעקור עיירות מפני מוקפין או יקראו ביום אחד: **הכא ערב שבת זמנם.** ואין לך צורך לדחותן: **הכל חייבין.** ומתוך שהוא מחוייב בדבר הוא בהול לצאת ידי חובה: **ויעבירנה ארבע אמות.** ואפילו לן בשדה ומגילה בידו יש לגזור על הדבר: **נשואות למקרא מגילה.** לקבל מתנות האביונים ואי אפשר בשבת: **גובין בו ביום.** שמקדימין בו לקרות גובין הגבאים מתנות האביונים ומחלקין לעניים: **אדרבה.** משום דאמרו להקדים את הקריאה הוא דאמרו להקדים את המתנות כדמפרש תנא טעמא ואזיל מפני שעיניהן של עניים כו':

שמחה

ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים. קשה אמאי לא קאמר ויוציאנה מרשות היחיד לרשות הרבים דאורחא דמילתא הוי טפי ויש לומר דמרה"י לרה"ר לא טעו אינשי אבל זימנין שהמגילה קיימא כבר ברשות הרבים ויעבירנה ארבע אמות בגווה ועי"ל דלהכי לא נקט מרשות היחיד לרשות הרבים לפי [שלפעמים] שאין שם חיוב חטאת (כיון) שלא היתה עקירה לאשוה לשם כך כגון המפנה חפצים מזוית לזוית ונמלך עליהן להוציאן דפטור מהאי טעמא (שבת דף ה:): **ויעבירנה** ארבע אמות ברשות הרבים. אבל מילה בשבת אין לדחות דהא ממילה שכן נכרתו עליה י"ג בריתות וגם אין אדם מל אלא אם כן הוי בקי דסכנה יש בדבר אך נשאל לר"י הלוי איך תוקעין במוצאי יום הכפורים והלא אסור לעשות מלאכה * עד שיבדיל ותו שמא ילך אצל בקי כדחיישינן בר"ה שחל בשבת ואם כן היה לנו למיחש להאי גזירה ותירץ דמשום דתקיעת שופר חכמה ואין מלאכה וגם לא חיישינן שמא ילך אצל בקי דמשום תקיעה אחת * שאינה אלא משום זכר ליובל לא אצטריך כולי האי כראש השנה דאורייתא היא וצריך שלשים קולות ורבינו שמואל אומר דדוקא בשבת ובר"ה דאם מעבירו ארבע אמות ברשות הרבים איכא איסורא דאורייתא בהא ודאי יש לחוש אבל במוצאי יוה"כ דאפילו אם מעבירו ד' אמות ברשות הרבים לא הוי אלא איסור דרבנן בהא ודאי לא גזר דהוי גזירה לגזירה: **ורב** יוסף אמר מפני שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה. ע"כ נ"ל דרב יוסף לא פליג אטעמיה דרבה דהא גבי שופר ולולב ליכא טעמא אחרינא מכל מקום קאמר הכא טעמא אחרינא משום דאיכא נפקותא מיהא במקדש דליכא שבות ואפ"ה אסור משום האי סברא דקאמר רב יוסף:

הוה

עין משפט נר מצוה

כב א ב מיי' פ"א מהלכות מגילה הלכה יד:
כג ג מיי' שם הלכה יג טוש"ע א"ח סימן תרפח סעיף ו:
כד ד ה מיי' פ"ב שם הלכה יד טוש"ע שם:

◆

מוסף רש"י

אימתי. מקדימים, **במקום שנכנסים בשני ובחמישי.** במקום שבית דין קבוע והכפרים נכנסים שם ליום הדין כשים להם הרי"ג, **אבל במקום שאין נכנסים.** דכן הקדמה לאו קולא היא לכפרים, אין קורין אותה אלא בזמנה (לעיל ב:). **זמנו של זה לא זמנו של זה.** זמנו של מוקפין לאו כזמנו של פרזים (לעיל ב.). **ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים.** הוא הדין דמצי למימר ויוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, אלא שברוב מקומות ועניים אמרינן יש לחוש להעברת ארבע אמות ואין לחוש להוצאה, כגון אם היה מונח בכרמלית או בקרפף או בגינה, דאין כאן איסור הוצאה דאורייתא ויש כאן איסור העברה ברה"ר, או הניחו על מנת ליטלו ולא להוציאו ונמלך להוציאו פטור משום הוצאה אם לא עמד לנוח בינתים כדאמרינן במסכת שבת (סוכה מג.).

◆

רבינו חננאל

אבל מיום הכניסה ליום הכניסה לא דחינן. ותריצנה להא דר' חנינא, חכמים הקלו על הכפרים שיהו מקדימין ליום הכניסה מפני שמספקין מים ומזון לאחיהם שבכרכים. וכן תנא רבי שמואל. ואקשינן הלא עזרא אחר שבאו ובנו הבית תיקן קריאת התורה בשני ובחמישי ובמנחה בשבת, ובימי מרדכי ואסתר שהיו בימי כנסת הגדולה [נ"א: ובימי כנסת הגדולה שהיו בימי מרדכי ואסתר] לא היתה תקנה זו ואין שם עדיין יום הכניסה, ואיך אמרה משנתינו אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה. ומצאנו בתלמוד ארץ ישראל כך, וכי מרדכי ואסתר מתקינין סמניהן, כדאמרין להיותם מקדימין ליום הכניסה, על מה שעזרא עתיד להתקין יום כניסה להיות קורין בספר תורה בשני ובחמישי. ואמר ר' מנא מי שסידר את המשנה סמכה למקרא משפחה ומשפחה מדינה ומדינה עיר ועיר. [מתני'] כיצד חל להיות בשני כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום ומוקפין חומה למחר. ירושלמי כל הני דתנינן חל להיות, בארבסר אנן קיימין. אמר ר' יוסי מתניתה אומ' כן ומוקפת חומה למחר. אמר ר' יוסי לית כאן חל להיות בשיני בשבת דאם כן מיקלע צומא רבה בחד בשבא, וכן אם חל י"ד (באחד) בשבת מיקלע צומא רבה ערב שבת. ואף על גב דאם חל (ר"ד) [י"ד] באדר להיות בשיני בשבת יבא פסח בד', לא הבאה המשנה להזכיר שחלו ממש אלא סידור יומי נקט, והכי קאמר אילו חל להיות בשיני אין מקדימין וקורין בחמישי ואף על גב שלא חל לעולם. חל להיות בשלישי כפרים קורין בי"ג חל להיות ברביעי כפרים קורין בי"ב חל להיות בחמישי קורין בחמישי, מיום הכניסה ליום הכניסה לא דחינן. חל להיות בערב שבת כפרים קורין בי"ג. חל להיות בשבת כפרים ועיירות גדולות קורין בי"ב. חל להיות באחד בשבת כפרים קורין בי"א. ואקשינן ומאי שנא מעיקרא נקיט סידורא דירחא כו'. כדתנן מגילה נקראת באחד עשר בי"ב וי"ג בי"ד ובט"ו. פירוש נקיט תנא בי"א לחודש בי"ב לחודש בי"ג לחדש כסדר החדש ואחר כך שנה חל להיות בשיני בשלישי ברביעי בחמישי (ו)בששי בשבת באחד בשבת. ופרקינן איידי דמיתהפכין ליה נקיט

מסורת הש"ס

א) [לעיל ב: לקמן ה.], ב) [לקמן יט.], ג) [תוספתא פ"א], ד) [לעיל ב.], ה) [תוספתא פ"א], ו) [לקמן ה.], ז) פסחים סט. סוכה מב: ר"ה כט: [ביצה יז:], ח) [ליתא בשאילתות ובר"ף ובה"ג גם מהרש"א מוחק זה], ט) [עי' תוס' ר"ה כט: ד"ה שמא ותוס' סוכה מג. ד"ה ויעבירנו ותוס' ביצה יז.], י) נ"ל כגון, כ) [יבמות ה:].

◆

תורה אור השלם

1. לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת עֹשִׂים אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה:

אסתר ט כא

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ויעבירנה כו' עד שיבדיל. עי' שבת דף קנ ע"ב: בא"ד שאינה אלא כו'. עי' שבת דף קיד ע"ב תוס' ד"ה ואמאי ליתקע:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סידרא וכו' חל להיות בשבת כפרים מקדימין ליום הכניסה הרי י"ב:

◆

רבינו חננאל (המשך)

סידורא דיומי. פירוש אילו ששנא התנא סדר ימי החדש ושנה חל להיות י"ד באדר באחד בשבת כפרים מקדימין בחמישי ליום הכניסה שהוא אחד עשר לחדש, חל להיות יום רביעי (י"ד) [כפרים] קורין בשני בי"ב, ואם חל להיות בשלישי קורין הכפרים ביום הכניסה שהוא י"ג לחדש, הנה נמצאו הימים מתהפכים מאחד בשבת ליום רביעי ומיום רביעי יחזור ליום שלישי, וכן בשבת ובערב שבת כסדר הזה, לפיכך אחז סדר הימים של שבוע. מני מתניתין דקתני שאם חל ארבעה עשר להיות בערב שבת כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בערב שבת. או רבי או ר' יוסי. **רבי** דתניא רבי אומר אומר אני לא שידחו עיירות ממקומן, אלא אלו ואלו, עיירות גדולות ומוקפות חומה, קורין בערב שבת. ר' יוסי מאי היא, דתניא חל להיות בערב שבת כול', ר' יוסי אומר אומר אני לא שיקדמו מוקפות לעיירות אלא מוקפות ועיירות קורין בו ביום. ודבריהן פשוטין הן. ואקשינן וסבר רבי לא ידחו עיירות ממקומן, והתניא חל להיות בשבת כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בערב שבת ומוקפות חומה למחר ביום ראשון, רבי אומר אומר אני הואיל ונדחו עיירות מיום י"ד ידחו ליום הכניסה. ופרקינן הכי השתא, התם שבת זמנם ולהדחות עומדין ידחו ליום הכניסה, הכא ערב שבת זמנם, לאו לדחייה עומדין, הילכך יקראו בזמנם. (א) ורבי הוא דאמר, כל הנידחיין ידחו ליום הכניסה. כולי עלמא מיהת, בין רבי בין ר' יוסי בין רבנן דפליגי עלייהו, מגילה בשבת לא קרינן לה, מאי טעמא אמר רבה הכל חייבין במקרא מגילה ואין הכל בקיין בה וכו' כדאמרן, והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב, כולהו חדא גזירה היא שמא יעבירם ארבע אמות ברשות הרבים. **ואפיקנא** במסכת סוכה מפני מה אין לולב דוחה [את ה]שבת ביום טוב [ה]ראשון, והלא מצותו מן התורה אפילו בגבולין, ואוקימנא משום דלא ידעינן בקביעא דירחא ומספק לא דחינן שבת. והיינו טעמא דמגילה והיינו טעמא דשופר. **רב יוסף** אמר מפני שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה. תניא נמי הכי הואיל ואמרו חכמים כפרין מקדימין ליום הכניסה, גובין ומחלקין בו ביום, שעיני העניים נשואות למקרא מגילה וכיון שקורין ליום הכניסה כך גובין ומחלקין מעות של פורים ביום הכניסה. אבל

(א) נראה דחסר וצ"ל א"ר חלבו א"ר הונא פורים שחל בשבת כל הנדחה ידחה ליום הכניסה ור' היא וכו'.